

Húsvétól fehérvasárnapig

Jelképek és jelképrendszerek a Dráva menti horvátoknál

A Dráva menti horvátok húsvéti kólójába (körtáncába) fiatal asszonyok és eladósorba került lányok léphettek be, hogy összefogódzkodva járnak. Ez a tánc a lányok avatási szertartása is volt, amelyre a rokon családtag, illetve a bérmakeresztanya kísért el őket. A húsvéti kólót kettőt balra, majd egyet jobbra lépve táncolták. A somogyi horvát községek húsvéti rítusénekeinek jelképrendszere a pogány kori ősszláv vallás nyomait rejtik magukban. A horvátság mindkét etnikuma (*Lakócsa* és környéke és a Barcstól nyugatra elterülő országrész asszimilálódott horvátjai, főként *Bolhón*) értékes kincseket őriznek.

*Falun megyen hímes szarvas,
Falun megyen, Istent kérli:
Istent kérli, eképp mondja:
„Adj, Istenem, arany szarvat,
Hogy borítsam bércnek ormát,
Hadd lám, úgymond, mi van abban!”
Abban vagyon három ágy,
Az ágyakon három úrnő,
Mindegyikük csecsemőjét ringatja,
Csecsemőt ringat és pólyába köti.
Szót váltanak, eképp kérdik:
„Hogy nevezzék gyermekeik?”
A legidősebb mondja is már:
„Enyém léssen tüzes Nap,
Tüzes nap a szegényeké.”
A középső eképp fűzi:
„Enyém léssen fényes Hold,
Fényes Hold az utazóknak.”
A legfiatalabb meg ezt mondja:
„Enyém léssen harmatos Eső,
Harmatos Eső a vetésnek.”*

(Begovác Rózsa potonyi gyűjtése)

A dalt Nagyszombaton a föltámadás után, majd húsvét napján a misét és litániát követően, valamint a húsvét utáni első, az ún. fehérvasárnapon énekelték a fiatal menyecskék s az eladósorba lépett lányok. Előadásuk hosszadalmas, minden sort a következő sor refrénje követ. Bennük a hegy, a szarvas, valamint az égitestek, a Nap, a Hold s az élővilágnak oly szükséges eső együttes megjelenítése kísérhető nyomon. Ezek az „újszülöttek” a földművelés elke-

désére: a szántás-vetés idejének beálltára is utalnak. Az égitestek közül a Hold fontos szerepet kapott a szláv népek hagyományában. Egy későbbi időszakban az esőt, a bő termést – a pogány istenek megszületésével –, többek között *Perun*, a villámszóró isten hozza. A rítusénekekben az eső, a Hold és a Nap megszemélyesítése kerül előtérbe, de a férfi-női párosokkal együtt szent nászuk is megjelent.

A szarvas a „felső világgal” áll kapcsolatban. A szláv népek szarvaskultuszára számtalan őstörténeti és későbbi nyom utal. Az ókori görög és a balkáni illír-román hagyományok része a *Lepenski Vir* környéki kultúrákban megjelent szarvaskultusz. A kaukázusi szkíta és a balkáni térségeken megjelenő szarvas-képzetek, ikonográfiai ábrázolások a szarvast a Holddal és az alvilággal is kapcsolatba hozzák. Némely istenségek és szentek, többek között *Artemisz*, *Dianna*, *Apolló*, a szerbeknél *Szent György* (*sveti Dorde*). elválaszthatatlanok tőle. A kaukázusi csecsenek, a fehér orosz és az ukrainai térségeken élő népek énekei a fehér szarvasról szólnak. A magyar regösök, a kolindáló románok, lengyelek, nyugat-ukránok, bolgárok és macedónok is megéneklék a szarvast, illetve az aranyszarvú őstulok vadászataról számolnak be. A vogul népköltészetben a szarvas fényes, szent állat az égen. Szarvas húzza a Nap kocsját a skandináviai bronzkori, valamint az észak-itáliai prehisztorikus sziklarajzokon is. A nap és a szarvas együttes ábrázolása a nyugat-szibériai sziklarajzokon is kimutatható. Egy rheimsi szobron *Cernunnos*t, mint a bőség istenét ábrázolják, azonban ezt az istenséget az állatok uraként is értelmezhetjük. A magyarok Képes Krónikájában szereplő *Hunor* és *Magor* az égen is üldözik a csodaszarvast. A szarvas az isteni vőlegényt jelképezi, az ügyes és fáradhatatlan lélek- és menyasszonykeresőt. A Dráva menti horvátok húsvéti énekében fáradozása nem jár eredménytelenül.

Az aranyszarvú szarvas három menyasszonyra is rátalál, akik látogatását követően három újszülöttet szülnék. A lírai dalokat – a rítusénekeket – értelem-szerűen nem jellemezhetik részletekbe menő leírások, ám valamiféle szent nászról szólnak. A szent állatnak, illetve istenségnek tartott szarvas és az anyák közötti nász az égen következett be, a mitikus

időben, amit a rítus során újra és újra megénekelnek a húsvéti kólóban. A lejátszódó cselekmény helyszínére a hegy is utal, amely – éppúgy, mint a *világfa*, illetve az *életfa* csúcsa – az égig ér.

Az égig érő fa két világot: a földit és a fentit köti össze. Az égi túlvilágra egyébként a horvátok apokrif imáiban és képzeteiben keskeny gyalogút vezet. Egy másik húsvéti énekben megénekelte hős, *Ivo Sejanin* ezen sétál végig. Szó van még benne egy zsebből kiesett könyvről is. A horvát nyelvű ének további tanúsága szerint *Janica divojka*, azaz az eladósorba került *Anna* lány találja meg a könyvet. Írásának üzenete pedig így szól: „*Mondja a könyv, hogy Ivo megnősül*”, a másik üzenet viszont a nagylánynak szól, akinek „*ruhát kell készítenie a lakodalomba*”. A lány elmondja, hogy öreganyja, anyja, valamint ő is elkészítette már „*a lakodalomra való ruhát*”. Szét is osztja a rokonok és a násznép között, de amit ő szőtt, azt ketten viselik majd a férjével. A szent nász az égben köttetik meg a két fiatal között, akiknek a talált könyv szerint kell eljárniuk.

Mi is ez a gyakran emlegetett könyv? Nem más, mint a Sors Könyve, amely a világfával együtt jelenik meg a népek képzeletében. Az egekig érő fán planéta-istennők (sorsasszonyok) ülnek, akik az emberek sorsát/végzetét szabják meg. A világfa/életfa elválaszthatatlan a nőtől, az asszonytól. Az említett ének

ben Ivo koránérő almafát ültetett, amely meghozza „*cirmos*” gyümölcsét. Az életfa/világfa termése a népmesékben, de még az apokrif imákban is kimutatható, gyakran szerepel a lakodalmi énekekben.

Az égi mennyország képére utal még az „*Oj, bosiljak, boilj moj*” című ének is, amelyben a zöld fenyőn a lefordíthatatlan „*temes*” szerepel, abban ház található, s benne „*az aranyasztal*”, valamint a mellette ülő lány jegyese, zsebében a jegykendővel. A horvát és a magyar archaikus imádságok tanúsága szerint, az aranymennyországban minden aranyból van. A Dráva menti hagyomány szerint az aranymennyország nem más, mint egy vágyvilág-mennyország. Ott mindig zene szól, örökké tart a lakodalom, dúskálnak ételben, italban.

Említettük, hogy a világfa csúcsán, azaz a mennyországban történik a sorsasszonyok ítélkezése, tagadhatatlanul a lakodalmat követő születés mozzanataként. A képsorok nem zárják ki azonban az életciklus befejező részét, a halálról szóló motívumokat sem. Az anya megszüli gyermekét, de az anya szimbólumában a halál is kifejezésre jut. Egy balladaszerű húsvéti énekben az anya úgy keresi meghalt fiát, ahogy teszi azt az archaikus és későbbi imákban a meghalt Jézust kereső Istenanya is.

Frankovics György

Kiss Mária

Halottak húsvétja

A hagyományos kultúrának egyik szembeűnő jellegzetessége, hogy különösen ünnepek idején előtérbe kerül élők és holtak összetartozása. Számos példát lehet említeni erre például a karácsonyi ünnepkör egyes mozzanataiból: terítéket helyeznek az asztalra megholt családtagoknak, s nem szedik le az asztalt, hogy halottjaik éjjel fogyaszthassanak az ünnepi ételekből.

A húsvéti ünnepkör egy még ennél is figyelemreméltóbb szokást alakított ki, az úgynevezett *halottak húsvétját*, amelynek térben és időben érdekes párhuzamait lelhetjük fel a pravoszláv népek körében. Magyarország területén a pravoszláv szerbek közösségi jellegű emlékűnnepa a *ružičalo*. Általában a húsvét utáni hét első hétfője a napja, időpontja azonban mégsem egységes, mert vidékenként változik. Sok helyen a húsvéti ünnepekkel esik egybe. A *ružičalót* gyakran nevezik halottak húsvétjának. A magyaror-

szági szerb községeinkben is ismert ez a kifejezés, amit magyarozatként fűznek az ünnephez: „*ez a húsvét a halottak számára*” (*to je mrtvima uskrs*).

Klinkovits János váradelencei (Bihar megye) nem unitus (görögkeleti) pap 1784-es periratai közt olvashatók a következők. „*Az Ó hiten lévőeknek régi szokásuk az, hogy a Temetőben Húsvéth után egy héttel Hétfű napon, mely a Halottak Húsvétyának közöttünk hivatlatik az Nép a Temetőbe holmi korsókat s más edényeket és kalácsokat kivisznek, 's a temető sírokra reá rakják, és ottan azt a Pap minekutánna meg Szenteli, megint ki ki magának haza viszi ez régi szokása az Ó hitűeknek, én úgy értem és mindenkor úgy tapasztaltam, mint Ó hiten lévő személyt' s az öregektől is úgy hallattottam, hogy mindenütt ez a »szokás«.*”¹ Rendkívül fontos számunkra ez az adat, hiszen a szokás időbeli mélységére vet fényt, épp egy olyan térségben, ahol egykor számottevő volt a délszláv népelem.

Dr. Kiss Mária néprajztudós Zomborban született, fő kutatási területe a magyarországi szerbek népi kultúrája. 1994/9–10. számunkban közzétük „*Karácsonyi tuskóégetés Európában*” című tanulmányát.

A ružičalo napján minden családra kötelező érvényű halottaik sírjának felkeresése, *étel- és italáldozat* bemutatása az elhunytak tiszteletére. Ez rendszerint a *nők feladata*, akik más halotti emlékünnepeken is fontos szerepet játszottak, de a ružičalo alkalmával e szerepük kizárólagos. Az ünnepen szép számban vesznek részt *gyermek*ek is, nemre való tekintet nélkül. Napjainkban is szokásos még, hogy ezen a napon a nők fekete kendővel kötik be a fejüket – ugyanúgy, mint nagypénteken.

A ružičalo reggelén a templomban a pap imát mond a halottakért. Erre a szertartásra a nők már magukkal viszik azt a kosarat vagy szatyrot, amelybe a temetőbe szánt gyertya s élelem kerül: a *piros tojás, pálinka, tejeskalács, hús* és a *bor*. A tojást külön erre az alkalomra festik: *Pomázon* és *Csobánkán* még ma is *pirosat, Budakalászon* más színűt is.

A felszentelt kalácsot egy vékony szövésű, házi-szöttes, *polivač* nevű törölközőbe teszik, vagy avval takarják le. Pomázon a templomi szertartás után körmenettel vonulnak ki a temetőbe, amit a pap vezet. Odafelé a *Voskresenje Tvoje...*, visszafelé pedig a *Hristos Voskrese...* kezdetű egyházi éneket zengik. A temetőben valamennyien a különálló nagy kereszt-hozzájuk, akik a templomot mellőzve, egyenesen a temetőbe mentek ki. Budakalászon és Csobánkán ez alkalommal nem szokásos a körmenet, mindenki külön indul a temetőbe. A nagy keresztnél a sekrestyés összeszedi tőlük a családi halotti könyveket – a *cituljákat*, majd odaadja ezeket a kis könyvecskéket a papnak, aki imába foglalja a meghalt családtagok neveit. Ezután mindenki felkeresi legközelebbi hozzátartozója sírját és *gyertyát gyűjt* rajta. Ezt követően a távolabbi rokonok sírján is gyertyát gyűjtenek: így némelyiken több, egymással rokon család gyertyája is ég. Fontosnak tartják, hogy amíg a temetőben tartózkodnak, *égjenek a gyertyák*. Hozzátartozóik sírjánál várják meg a papot, aki miután a nagy keresztnél befejezte az imát, elindul megtömjénezní a sírokat (*du kadi grobove*). A temetőben erre az alkalomra nagy számban gyűlnek össze a gyerekek és a falu szegényebb lakossága. A kalácsból, borból, pálinkából bárkit megkínálnak, de a piros tojást szinte kizárólag a rokon gyermekeknek ajándékozzák. A tojást a halott sírjára helyezik. Pomázon és Csobánkán a kereszt mellé, Budakalászon a kereszt elé, s onnan kell felvenni. A tojással gyakran pénzt is ajándékoznak. Díjazás jár a papnak is a sírok tömjénezéséért. A temetőbe vitt élelemmel, itallal egymást is kínálgatják, s ezt mindig a lélekért (*za dusu*) kell elfogyasztani. Ez a halottakra való közös megemlékezés igen gyakran belenyúlik a délutáni órákba. Az időt beszélgetéssel, egymás kínálgatásával töltik el. Fontosnak tartják, hogy minden családból legalább egy személy kint legyen a síroknál. *Napjainkban* kisebb számban ugyan, de *már férfiak is* – főleg az idősebbek – kimennek a temetőbe ružičalo napján.

A ružičalo egy jellemző vonása a családi ünnepekhez is kapcsolódik, ez pedig az *új sírok felszente-*

lése. Az előző évi ružičalo óta elhunytak sírjait ekkor szenteli be a pap. A sírszentelésen a közelieken kívül a távolabbi rokonok és hozzátartozóik is részt vesznek. E szertartást is a jelenlevők megvendégelése, borral, pálinkával, tejes kaláccsal való kínálása zárja, mindezt ismételten a „*lélekért*” fogyasztják el. Az ünnep végeztével többnyire körmenettel vonulnak vissza templomba.

Mint az egyéb halotti emlékünnepekhez, a ružičalóhoz is *munkatilalom* fűződik: például nem szabad mosni ezeken a napokon. Az oroszok hasonló típusú ünnepéről kitűnő leírást ad a XVII. század jeles utazója, Adam *Olearius*. Tanulságos néhány részletet idéznünk, hogy megbízonyosodjunk arról, milyen mély gyökerei vannak ezeknek a napjainkig átívelő szokásoknak.

Olearius 1634-ben figyelte meg az alábbiakat: „*Május havának huszonnegyedik napján, a pünkösöd előtti szombaton átmentem Narva orosz negyedébe, hogy megfigyeljem, miként emlékeznek meg az oroszok elhunyt és eltemetett hozzátartozóikról. A temető tele volt orosz asszonyokkal, akik szépen hímzett, tarka keszkenőket teregettek a sírokra és sírkövekre, majd azokra három-négy megrakott tálat helyeztek, fánkkal és pirossal, szárított hallal és festett tojásokkal. Némelyek álltak, mások meg térdepeltek a sírok előtt, torkuk szakadtából jajveszéltek, ordítottak és kérdéseket intéztek a halottakhoz... Ha ismerős járt arra, elbeszélgettek vele, még nevetgéltek is, de mihelyt az továbbment, újból rázendítettek a jajveszéléésre. Két szolgáló kíséretében egy pap járt-kelt közöttük füstölővel a kezében, melybe időnként viaszdarabkákat dobott, és tömjénfüstöt eregetett a sírokra, közben néhány szót is elrebegett. Az asszonyok sorra felmondták a pópának (így nevezik papjait) elhunyt rokonaik nevét, akik közül egyik-másik talán már tíz éve is ott nyugodott, mások egy könyvből olvasták ki a neveket és voltak, akik a szolgálókkal olvastatták fel, a pópának pedig el kellett ismételnie a neveket; az asszonyok sűrű keresztvetés közben hajlongtak a pópa előtt, aki feléjük is meglóbálta a füstölőt.*

Az asszonyok ide-oda ráncigálták a pópát, mindegyik azt akarta, hogy az ő halottját részesítse előnyben. Míelőtt véget ért a tömjénezés és imádkozás, amit a pópa szórakozott arckifejezéssel, különösebb áhitat nélkül végzett, az asszonyok egy-egy rézpénzt adtak neki, azaz egy hatost holsteini vagyis hat pfenniget meissení pénzben. A kalácsot és a tojásokat a pap szolgáló szedték össze, néhányat szétszórtak köztünk, báméskodók németek között, mi pedig később odaadtunk mindent a szegény gyermekeknek.”¹²

Olearius érzékletes, minden apró részletre kiterjedő leírása igen jó kiindulási alapot nyújtott a szokások későbbi kutatóinak is. J. M. Szokolov, aki szintén jól ismerte ezt a leírást, felhívta a figyelmet arra is, mennyire ötvöződtek a siratás, a fájdalom motívumai a kirobbanó, féktelen vigadozás megnyilvánulásával. Az élők ugyanis így akarnak örömet szerezni a holtaknak. Az egyház – írja Szokolov – megtartva a kereszténység előtti őskultusz maradványait a halottak emlékünnepeinek szertartásaiban, igyekezett keresztény színezetet adni a szokásoknak.³ Az orosz közösségi halotti emlékünnepek megegyeznek a te-

rületünkön is meglevőkkel, de a ružičalo (*radunica*) időpontja más: nem hétfőn, hanem *kedden* tartják.

A brassói románok húsvét másnapján szokásos *pomanája* is nagyon sok rokon vonást mutat. E napon ebéd után mennek ki a temetőbe, pálinkát, bort, avagy egy üres korsót, kalácsot és piros tojást visznek magukkal. Kis gödröt ásnak a rokon sírjánál, azt pálinkával megöntözik, majd ismét befödik földdel, s a temetőbe vitt ételmet, italt és pénzt a befödött gödörre helyezik. A pálinkaöntözés a halott szomjának csillapítását szolgálja. A délutáni vecsernye után a lelkész minden sírnál imádkozik, megszenteli és megfüstöli azokat. A szertartás végén a magukkal

vitt étellel, piros tojással, korsóval és pénzzel megajándékozzák a papot. Az italt és a megmaradt ételt kiosztják a szegények között.

Jegyzetek:

¹ Tanúvallomás részlet. (Közli: Béres András: Halottak húsvéti. Temetkezési szokások a régi Bihar megyében – Ethnographia, 1973/3. sz.)

² Olearius, Adam: Viszontagságos útja az orosz földön át Perzsiába (Ford.: Balassa Klára) – Gondolat Kiadó, Budapest, 1969.

³ Szokolov, Jurij Matvejevics: Russzkij folklór – Moszkva, 1941.

M. Kozár Mária

Tűzzel-dúrral

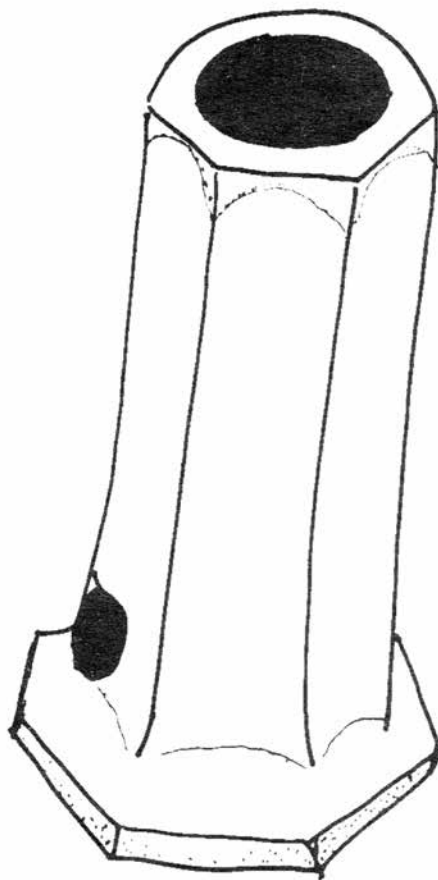
Nagyszombati télűzés a szlovéneknél

A Szentgotthárd környéki szlovén falvakban nagyszombaton este, a feltámadási körmenet idején *tűzek gyúlnak a dombokon és hatalmas durranásoktól visszahangzik az egész vidék*. A húsvéti locsolkodást itt nem ismerik. Az ünnep jellegzetes szokása a tűzgyújtás és durroztatás.

A két világháború között még puskaporral töltött, kis mozsárgyúkkal durrogtattak. A készülődés már a böjt idején elkezdődött. A legények *taplót gyűjtöttek az erdőben a nyír- és bükkfákról*. Jól kiszáritották, majd nagyszombat reggelén a templom előtt égő, megszentelt tűznél felizzították. Otthon ezzel gyújtották meg a tüzet, amelyen a *húsvéti sonkát* főzték. A taplónak estig kellett izzania, mert a – gyanús tuskókból összerakott – *máglyák* is ettől lobbantak lángra. Nagy kereszt alakjában is égtek tűzek.

Felsőszölnöknön több kis mozsárgyú is volt, ezeket az előjáráságon, a plébánián és néhány gazdánál őrizték. Nagyszombatra a bíró írásos hozzájárulást adott a puskaapor vásárlásához; a lövöldözéshez csendőrségi engedély is kellett.

A mozsárgyú 30–40 cm hosszú, 10–15 cm vastag öntöttvas cső volt, közepén kétujjnyi széles, a talpánál, oldalt pedig egy kisebb lyukkal. Először *egy kánál puskaport* töltöttek bele, amelyet egy kis ronggyal vagy papírral fojtottak le. Erre jött a téglapor vagy a korom (attól függően, *milyen színű füstöt akartak*). Fákkel kiékeltek, végül ronggyal betömtek a nyílást. A mozsárgyút – talpával lefelé – egy kis, földbevert gödörbe helyezték, 45 fokos szögben. A talp közelé-

A kis „mozsárgyú” (a szerző rajza)

ben lévő, oldalsó kis lyukra kevés puskaport szórta. Ezt gyújtották meg egy négy-öt méter hosszú bottal, amelynek vas végét a tűzben felizzították. Ilyen gyújtóbotból több is akadt, így egyszerre több ágyúval, *sorozatban* is tudtak lőni, durrantani. Az első lövések akkor dördültek el, amikor a templomban a feltámadási körmenethez először csöngették. Másodszor az úton elinduló körmenetet köszöntötték ágyúszóval, harmadszor pedig a körmenetről haza igyekvő embereket. A máglyák szürkülettől éjfélig, de néha húsvétvasárnap is égtek. A két világháború között a kisfiúk csak karbiddal durrogtattak, 1945 óta a legények sem jutnak puskaporhoz. „Ágyú”-ként lyukas fenekű festékes doboz vagy nagyobb fémcső szolgál.

A „húsvéti tüzek” a szlovén etnikai terület keleti és északi szélén elterülő vidékeire jellemzőek. Különböző időpontokban gyújtották meg őket: nagyszombaton szürkületkor, hajnali 2–3 óra között vagy húsvét vasárnap hajnalban (ott, ahol hajnalban volt a feltámadási körmenet). A tüzek mellett néhol csak

imádkozott és szent énekeket énekelt a falu aprajagyja, máshol szórakozási alkalom is adódott mellettük a legények és leányok számára.

A húsvéti ünnepkörben Európa-szerte *gonoszúzó célzatú* a tűz és a zaj. Ezek a lángok nincsenek kapcsolatban Krisztus feltámadásával, valójában *ősi, télűző tüzek*. A máglyagyújtás a kereszténység előtti tavaszi szertartások része volt.

A magyar etnikai területen is ismertek a húsvéti határjárás alkalmával gyújtott máglyatüzek. A középkorban a magyaroknál is szokás volt, hogy a nagyszombati új tűzből vittek haza és azzal gyújtották meg a kioltott régít. Egy XVII. századi feljegyzés szerint magyar katolikus vidékeken is lövöldöztek a fiatalok karácsony és húsvét éjjelén. A XVIII. században pedig betiltották a budai Gellért-hegyen húsvéthétfőn szokásos lövöldözést és tűzijátékokat. A lövöldözés, durrogtatás, vagyis a zajkeltés a gonosz erők elűzésének eszköze, mely erők a télből a tavaszba való átmenetkor a legveszedelmesebbek.

Beck Zoltán

Húsvéti szokások a kétegyházi románoknál

A húsvéti ünnep legismertebb, legelterjedtebb szokása az *öntözés* és a *tojásfestés*, a szokás szép tartalma pedig a köszöntésben és az ajándékozás tényében rejlik jóérzés. Az alkalom maga ősi természeti ünnep: a *tavaszi napforduló*, amelyhez sok termésvarázsló hiedelem fűződik. Ezek alakították ki az öntözés (*locsolkodás*) szokását is, mert a víznek tisztító, nemesítő, nevelő hatása, ereje van. Sok nép mosakodási szertartása ma is őrzi ezt az ősi hitet.

A tojás ajándékozása is ősrégi, több ezer év távlatából, az ókori népek legtöbbször ismert szokás. de *hazánk területén is találtak népvándorlás kori és avar sírokban tojást, sőt díszített tojáshejat is.*

Szláv vidékeken öntözés helyett *vesszőzés* dívik. A legények fűzfavesszőből font korbáccsal veregetik meg a lányokat. A szokás ősi jelentése az, hogy a frissen vágott, rügyező vessző, amely nedvektől, az erőtől duzzad, ezt az életerőt átadja a megvesszőzöttnek. A keresztény hit óta pedig Jézus megvesszőzésének emléke is benne él.

A locsolkodás és a piros tojás ajándékozása Békés megyében is elterjedt, közismert, élő szokás. Kevésbé ismert azonban a megyében élő egyik nemzetiség, a románok húsvéti ünnepköréhez tartozó hagyomány, a *pomán*.

A románok húsvétja *egy héttel a nyugati keresztény húsvét után* következik, az ezt követő hétfő pedig a „kis húsvét”, vagy – ahogy a kétegyháziak is mondják – a halottak húsvétja (*paștile morților*). Ezen a napon a halottak emlékezetére kimentek a temetőbe, és különböző ételeket vittek, elsősorban kalácsot és tojást. A szokásban a *halott megvendéglésének ősi motívuma* az alapvető.

A hozzátartozók kimentek halottjuk sírjához, és ott várták a papot, aki sorra járta a sírokat. A ceremónia úgy folyt le, hogy a pap kézbe vette a kalácsot, az üveg bort, a borból kereszt alakban a sírra locsolt egy keveset, és a halott lelkének örök nyugodalmat kívánt. Azon volt minden gazdaasszony, hogy ő vigye a legszebb kalácsot, a legtöbb tojást. Az ajándékokat a pap kocsjára rakták.

Ezen a napon is szokás volt, és szokás ma is, hogy tojást főznek, s leginkább *sötétzöldre, sötétkékre* vagy *sötétbarnára* festik. Azt mondják, *azért ilyenre, mert ezek olyan „gyászos színek”*. A festett tojást a rokon- és szomszédágbeli gyerekeknek osztogatják, de szoktak ilyenkor házról-házra járni öreg, rokkant szegényemberek is, akik a tojás mellé még egy darab szalonnát vagy más ételt is kapnak – amiért az illető ház halottjáról megemlékeztek.